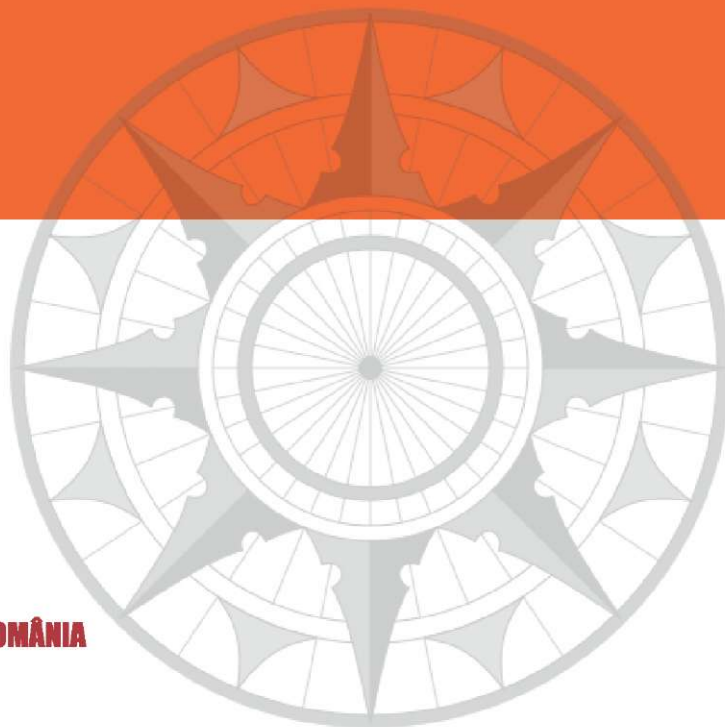

Ghid

pentru traducerea
în limba română a jurisprudenței
Curții Europene a Drepturilor Omului

DCT **ER**

INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA
DIRECȚIA COORDONARE TRADUCERI

SERIA JURISPRUDENTIA

**Ghid pentru traducerea
în limba română a jurisprudenței
Curții Europene a Drepturilor Omului**

ediția întâi

**INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA
Direcția Coordonare Traduceri
București, 2010**

Coordonator: Laura Ana-Maria Vrabie
Autori: Gabriela Andreea Andreica, Costin Leonard Fălcută,
Oana Gherăsoiu-Roșu, Alice Anca Olaru, Daniela Livia Rădulescu
Coperta: Gigi Mihăiță

*Ghid pentru traducerea în limba
română a jurisprudenței Curții
Europene a Drepturilor Omului*

*Guide for Translating into Romanian
the case-law of the European Court of
Human Rights*

INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA
Bd. Regina Elisabeta 7-9, RO-030016, București
Tel.: (+4021) 3142696, 3142697, fax: (+4021) 3142666
E-mail: ier@ier.ro
<http://www.ier.ro>

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței

**Curții Europene a Drepturilor Omului / Gabriela Andreea
Andreica, Costin Leonard Fălcută, Oana Gherăsoiu-Roșu,....;**
coord.: Laura Ana-Maria Vrabie; pref.: Răzvan-Horațiu Radu;
cuv. înainte: Laura Ana-Maria Vrabie. - București: Institutul European
din România, 2010

Bibliogr.

ISBN 978-606-8202-01-3

- I. Andreica, Gabriela Andreea
- II. Fălcută, Costin Leonard
- III. Gherăsoiu-Roșu, Oana
- IV. Vrabie, Laura Ana-Maria (coord.; pref.)
- V. Radu, Răzvan-Horațiu (pref.)

81'25:341.645.5(4)

81'25:341.24(4:498)

PREFAȚĂ

Semnată la 4 noiembrie 1950 la Roma, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale a reprezentat prima traducere concretă a idealurilor conținute în Declarația Universală a Drepturilor Omului. Convenția a consacrat un mecanism internațional de protecție a drepturilor și libertăților pe care le afirma. Din 1998, acest rol revine unui organism jurisdicțional deplin independent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Din același an 1998, dreptul la un recurs individual, afirmat încă din 1950, a dobândit forță obligatorie și generală. Mecanismul de protecție consacrat de Convenție se aplică unui număr de peste 800 de milioane de cetățeni din 47 de state membre semnatare ale Convenției. Odată cu creșterea celebrității Curții printre resortisanții statelor membre, aceasta s-a văzut pusă în fața unei noi provocări – creșterea exponențială a numărului de plângeri.

Dacă în 1999 pe rolul Curții erau aproximativ 8 400 de plângeri și aproape 50 000 în 2008, la 30 iunie 2010, pe rolul Curții se aflau 129 650 de plângeri. 56,6% dintre aceste plângeri privesc doar 4 din cele 47 de state părți la Convenție. Din păcate, 11 150 dintre aceste cereri, adică 8,6% privesc România. Supraîncărcarea Curții Europene a Drepturilor Omului duce la întârzierea soluționării dosarelor și implicit a îndeplinirii scopului final al acesteia de garant al drepturilor și libertăților afirmate de Convenție. În aceste condiții, o regândire a mecanismului Curții apare ca un proces necesar în vederea asigurării eficienței acesteia.

Protocolul nr. 14 adițional la Convenție, intrat în vigoare la 1 iunie 2010, aduce o serie de modificări mecanismului procedural al Curții în scopul accelerării soluționării plângerilor. Întrucât aceste măsuri nu sunt suficiente, un rol deosebit revine procesului de reformă post-Interlaken. Cu ocazia Conferinței ministeriale la Nivel Înalt privind viitorul Curții Europene a Drepturilor Omului de la Interlaken, statele părți și-au reafirmat sprijinul politic pentru sistemul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale și au adoptat un plan de acțiune în scopul eficientizării activității Curții. Conferința de la Interlaken a subliniat încă o dată necesitatea întăririi principiului subsidiarității care se află la baza sistemului de supraveghere exercitat prin intermediul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Printre măsurile cuprinse în planul de acțiune se regăsește și invitația adresată statelor părți de a oferi informații obiective și complete privind jurisprudența Curții. În acest proces de diseminare a hotărârilor Curții, activitatea Institutului European din România, în general, este lăudabilă și prezintă un interes deosebit. Elaborarea unui Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului constituie o etapă în activitatea de diseminare. Deși împotriva României sunt formulate peste 11 000 de plângeri, trebuie menționat că aproximativ 97% dintre acestea sunt respinse de Curte. Astfel,

educarea potențialilor reclamanți la Curtea Europeană cu privire la rolul și funcționarea acestei instituții se dovedește a fi mai mult decât necesară.

Prin publicația de față, consider că Institutul European din România face un prim pas necesar creșterii calității traducerilor în domeniul jurisprudenței CEDO, prin armonizarea terminologiei, precum și a normelor de traducere și revizie. Combinația de noțiuni lingvistice și juridice elementare se dovedește utilă nu numai traducătorilor, ci și persoanelor care vor să consulte ultima versiune a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, așa cum a fost modificată de Protocoalele adiționale nr. 11 și 14.

Deși traducerea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului efectuate de Institutul European din România nu reprezintă varianta oficială care se publică în Monitorul Oficial al României, importanța acestor traduceri nu trebuie ignorată, mai ales că, pentru orice nelămurire, publicul are și posibilitatea consultării site-ului oficial al Curții. Sunt convins că această publicație reprezintă un instrument de lucru concis, util publicului larg și celui de specialitate.

Răzvan Horațiu Radu
Subsecretar de Stat
Agentul Governamental
pentru
Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Ministerul Afacerilor Externe

CUVÂNT-ÎNAINTE

Chiar dacă principiile pentru traducerea și revizia textelor juridice sunt în general comune, lucrările dedicate unui domeniu specific sunt necesare pentru o traducere cât mai exactă, unificată din punct de vedere terminologic și stilistic.

Lucrarea s-a născut din necesitatea de a eficientiza traducerea și revizia jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, proiect demarat în ianuarie 2009, ca urmare a protocolului încheiat între Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul European din România. Experiența de peste zece ani în traducerea și revizia acquis-ului comunitar ne-a arătat că, în afara calităților profesionale ale persoanelor implicate și a mijloacelor tehnice performante, calitatea textelor traduse și ritmul în care se efectuează depind în mare măsură de existența unor norme comune pentru traducere și revizie, pe care să le respecte toți cei implicați în proiect.

Deși asemănătoare ca structură *Ghidului stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunitar* (introducere în contextul juridic specific, selectarea anumitor aspecte ale utilizării limbii române, terminologie specifică, anexe, bibliografie), lucrarea de față este concepută cu scopul specific de a armoniza terminologia, precum și normele de traducere și revizie lingvistică și juridică a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului traduse în limba română.

Ghidul pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, structurat în cinci capitole și șase anexe, se încheie cu o bibliografie.

În *primul capitol* se prezintă o serie de noțiuni elementare privind Curtea Europeană a Drepturilor Omului, iar în cel de-*al doilea capitol* se prezintă structura cauzelor. *Al treilea capitol* include aspectele limbii române pe care le-am considerat relevante în procesul de traducere a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, iar *al patrulea capitol* prezintă convențiile de traducere pe care le-am stabilit în vederea armonizării terminologice și stilistice. *Al cincilea capitol* prezintă alfabetic terminologia recurentă extrasă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

În *anexe* se prezintă integral Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale însoțită de Protocoalele în vigoare, Regulamentul de procedură al Curții Europene a Drepturilor Omului, titlurile articolelor Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale introduse de Protocolul nr. 11, principalele etape în soluționarea și executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, lista judecătorilor, precum și modele de cauze.

Sperăm ca prin această lucrare să contribuim la o mai bună înțelegere a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și, implicit, la o calitate

crescută a traducerilor și invităm persoanele interesate de această tematică să ne trimită propuneri pentru îmbunătățirea acestei prime ediții la următoarea adresă:

Institutul European din România
Direcția Coordonare Traduceri
Bd. Regina Elisabeta 7-9
București, RO-030016
România
tel: +40 213142696
fax: +40 213142666
e-mail: ghid@ier.ro

Laura Vrabie

Direcția Coordonare Traduceri
Institutul European din România

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
CUVÂNT-ÎNAINTE	5
CAP. 1. NOȚIUNI DE BAZĂ PRIVIND CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI	11
1.1. SCURT ISTORIC	11
1.2. SITUAȚIA ACTUALĂ	13
1.3. CEDO ȘI ROMÂNIA	14
1.4. IDENTIFICAREA CAUZELOR CEDO	14
1.5. PROCEDURA ÎN FAȚA CURȚII.....	15
1.5.1. Procedura privind admisibilitatea.....	16
1.5.2. Procedura privind fondul.....	17
1.5.3. Hotărârile	17
1.5.4. Avizele consultative.....	17
CAP. 2. STRUCTURA HOTĂRĂRILOR CEDO	19
CAP. 3. NORME ALE LIMBII ROMÂNE	25
3.1. SEMNELE GRAFICE, ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE.....	25
3.1.1. Semnele diacritice.....	25
3.1.2. Scrierea cu â și î.....	26
3.1.3. Punctul.....	26
3.1.4. Două puncte.....	28
3.1.5. Punctul și virgula.....	29
3.1.6. Virgula	29
3.1.7. Ghilimelele.....	35
3.1.8. Parantezele	36
3.1.9. Cratima.....	37
3.1.10. Linia de pauză.....	38
3.1.11. Bara oblică	38
3.2. SCRIEREA CU LITERĂ MARE SAU MICĂ.....	39
3.2.1. Cu literă mare.....	39
3.2.2. Cu literă mică	41
3.2.3. Acronime.....	42
3.3. SCRIEREA CUVINTELOR COMPUSE ȘI A DERIVATELOR	43
3.4. MORFO-SINTAXĂ.....	44
3.4.1. Acordul	44
3.4.2. Modurile și timpurile verbale	46
3.4.3. Adverbul.....	47
3.4.4. Numeralul	47
3.4.5. Prepozițiile.....	49

CAP. 4. CONVENȚII DE TRADUCERE	52
4.1. ELEMENTE DE FORMĂ.....	53
4.1.1. Formulări introductive	53
4.1.2. Subdiviziuni (articole, alineate, paragrafe, puncte etc.).....	54
4.1.3. Denumirile actelor normative.....	55
4.1.4. Menționarea instituțiilor în limba română	55
4.1.5. Gradele de titlu	56
4.1.6. Formulele de politețe	56
4.1.7. Data	56
4.1.8. Referiri la monede	56
4.1.9. Scrierea cu caractere cursive	57
4.1.10. Instrucțiuni de tehnoredactare.....	57
4.2. FRAZE ȘI SINTAGME RECURENTE	58
4.2.1. Titlul hotărârii	58
4.2.2. Preambulul.....	58
4.2.3. Partea dispozitivă	59
CAP. 5. TERMINOLOGIE RECURENTĂ	65
ANEXE	125
ANEXA I: CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	125
<i>Protocolul adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale</i>	<i>142</i>
<i>Protocolul nr. 4 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, recunoscând anumite drepturi și libertăți, altele decât cele care figurează deja în convenție și în primul Protocol adițional la convenție</i>	<i>143</i>
<i>Protocolul nr. 6 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind abolirea pedepsei cu moartea</i>	<i>145</i>
<i>Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale</i>	<i>147</i>
<i>Protocolul nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale</i>	<i>150</i>
<i>Protocolul nr. 13 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele.....</i>	<i>152</i>
<i>Protocolul nr. 14 din 13 mai 2004 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950, cu privire la modificarea sistemului de control al convenției</i>	<i>155</i>
<i>Protocolul nr. 14 bis la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale</i>	<i>161</i>
ANEXA II: REGULAMENTUL DE PROCEDURĂ AL CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI	165

ANEXA III: DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI DIN CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI	221
ANEXA IV: PRINCIPALELE ETAPE ÎN SOLUȚIONAREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR CEDO.....	223
<i>Schema de soluționare a cauzelor</i>	223
<i>Parcursul unei cereri</i>	224
<i>Executarea hotărârilor</i>	225
ANEXA V: LISTA JUDECĂTORILOR	226
ANEXA VI: MODELE.....	228

CAP. 1. NOȚIUNI DE BAZĂ PRIVIND CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, denumită informal „Curtea de la Strasbourg”, veghează respectarea Convenției europene a drepturilor omului, primul efort colectiv în direcția impunerii și respectării drepturilor afirmate de Convenția Universală a Drepturilor Omului.

1.1. Scurt istoric

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cunoscută și sub numele de **Convenția europeană a drepturilor omului**, a fost deschisă spre semnare la Roma la 4 noiembrie 1950 și a intrat în vigoare în septembrie 1953. Aceasta includea, în fapt, primele măsuri care vizau asigurarea garantării colective a drepturilor din Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948. Completată sau modificată, până în prezent, de 11 protocoale adiționale, convenția reunește toate statele membre ale Consiliului Europei (România a ratificat convenția prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 31 mai 1994).

Convenția europeană a drepturilor omului consacră, pe de o parte, o serie de drepturi și libertăți civile și politice și, pe de altă parte, instituia un sistem care să garanteze respectarea, de către statele contractante, a obligațiilor asumate prin semnarea acesteia. Sistemul astfel instituit includea Comisia Europeană a Drepturilor Omului (creată în 1954), în fața căreia începea, în mod obligatoriu, orice proces introdus în baza convenției, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (creată în 1959), care trebuia, după Comisie, să examineze cauzele și să le soluționeze prin hotărâri definitive și obligatorii. Membrii celor două organisme erau aleși de Consiliul Europei. În 1970, odată cu intrarea în vigoare a celui de-al doilea protocol adițional, Curtea dobândește, pe lângă competența contencioasă, și competența consultativă.

Diversele protocoale adoptate de-a lungul timpului au modificat într-un mod mai mult sau mai puțin decisiv structura și rolul convenției și al Curții. Astfel, Protocoalele nr. 1, 4, 6, 7, 12 și 13 au adăugat drepturi și libertăți celor consacrate de convenție. Protocolul nr. 2 a conferit Curții puterea de a emite avize consultative. Protocolul nr. 9 a deschis petiționarilor individuali, nu doar statelor contractante, posibilitatea de a-și prezenta cauza în fața Curții, sub rezerva ratificării instrumentului respectiv de către statul acuzat și a acceptării de către un comitet de filtrare. Protocolul nr. 11 a restructurat mecanismul de control, în timp ce restul protocoalelor vizau organizarea instituțiilor create prin convenție și procedura de urmat în fața acestora.

Începând cu 1980, atât numărul, cât și complexitatea cauzelor prezentate spre soluționare organismelor create de convenție au crescut foarte mult, ceea ce făcea dificilă menținerea duratei procedurilor într-un interval acceptabil. Situația a

devenit cu atât mai complicată după aderarea noilor state contractante din 1990. Astfel, în perioada 1981-1997, numărul cauzelor a crescut de aproximativ 10 ori. În aceste condiții, reformarea sistemului de control devenea imperativă.

Scopul reformei, exprimat în cadrul Consiliului Europei la Viena, la 9 octombrie 1993, era de a crește eficiența mijloacelor de protecție, de a reduce durata procedurilor, de a face sistemul accesibil fiecărei persoane și de a menține nivelul ridicat al protecției drepturilor omului.

Accasta s-a realizat prin încheierea unui nou protocol la convenție, Protocolul nr. 11, la 11 mai 1994 la Strasbourg. Astfel, cele două instituții au fost înlocuite de o curte unică și permanentă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cu sediul la Strasbourg. Protocolul nr. 9 se abroga, iar celelalte protocoale se modificau. Rolul decizional al Comitetului de Miniștri¹ a fost desființat. Noua Curte Europeană a Drepturilor Omului a început să funcționeze la 1 noiembrie 1998, data intrării în vigoare a Protocolului nr. 11. La 31 octombrie 1998, vechea Curte și-a încetat existența. Totuși, conform Protocolului nr. 11, Comisia a continuat să existe încă un an (până la 31 octombrie 1999) pentru instrumentarea cazurilor pe care le declarase admisibile înainte de data intrării în vigoare a Protocolului nr. 11.

În ciuda reformei Curții din 1998, instanța de la Strasbourg risca să fie excedată datorită creșterii constante și semnificative a numărului de cereri. Pentru a depăși acest nou blocaj, Comisia permanentă pentru drepturile omului a propus o nouă reformă a sistemului existent. Rezultatele s-au concretizat prin adoptarea Protocolului nr. 14 la convenție, ce a fost deschis spre semnare la 13 mai 2004 și a intrat în vigoare la 1 iunie 2010, după ce a fost ratificat de către toate statele semnatare ale convenției (la 15 noiembrie 2006 era ratificat de toate statele membre ale Consiliului Europei cu excepția Federației Ruse, care l-a ratificat în februarie 2010).

Protocolul nr. 14 propune ca principale elemente de reformă, pe de o parte, introducerea judecătorului unic care să examineze îndeplinirea condițiilor de admisibilitate de cererile individuale, iar pe de altă parte, sporirea competențelor formațiunilor jurisdicționale deja existente. Astfel, completul format din trei judecători poate să admită și să soluționeze cauza cu privire la cereri vădit întemeiate, precum și cele în care există o jurisprudență clară, așa-numitele cauze repetitive (aceste cazuri erau de competența camerelor cu șapte judecători sau a Marii Camere). Potrivit clauzelor finale din protocol, acesta nu putea intra în vigoare decât după ratificarea de către toate statele părți la convenție.

Or, în condițiile neratificării protocolului de către Rusia, la sesiunea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei de la Madrid, la 12 mai 2009, a fost

¹ În legislația românească apar două variante: „Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei” și „Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei”. Institutul European din România recomandă prima variantă deoarece sensul corect este acela de „Comitet al Consiliului”, și nu de „miniștri ai Consiliului”. Prin urmare, și pentru varianta prescurtată a denumirii am ales „Comitetul de Miniștri”. Pentru uniformitate, am utilizat această sintagmă chiar și în pasajele preluate din texte oficiale.

Elaborarea de publicații de specialitate în domeniul lingvistic și juridic reprezintă o activitate constantă a Direcției Coordonare Traduceri din cadrul Institutului European din România (a se vedea Secțiunea Publicații IER: http://www.ier.ro/index.php/site/page/publicatii_traduceri). Prezentăm mai jos câteva dintre cele peste 30 de publicații elaborate de Direcția Coordonare Traduceri.

Cele trei volume ale *Jurisprudenței istorice a instanțelor comunitare – culegere de rezumate* însumează 323 de rezumate ale hotărârilor și ordonanțelor pronunțate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în perioada 1955 - 1982.

Glosarul privind Tratatul de la Lisabona prezintă o serie de concepte fundamentale din Tratatul de la Lisabona, în vigoare de la 1 decembrie 2009. Cele peste 600 de intrări terminologice, indicii în cele trei limbi (română, franceză și engleză), studiul introductiv și anexele facilitează înțelegerea textului tratatului de modificare.

Pentru cei ce utilizează limbajul specific acquis-ului comunitar, *Ghidul stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunitar* oferă soluții de traducere și explicații privind realitățile comunitare.

Culegerea de jurisprudență CEDO - cauze recente împotriva României, vol. 1, include unele dintre cele mai importante hotărâri pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în perioada decembrie 2008 - iulie 2009, hotărâri selectate de Consiliul Superior al Magistraturii pentru a fi traduse și revizuite de Institutul European din România.

Tipărire:

Alpha Media Print SRL București

Splaiul Unirii nr. 313

www.amprint.ro

Prin publicația de față, consider că Institutul European din România face un prim pas necesar creșterii calității traducerilor în domeniul jurisprudenței CEDO, prin armonizarea terminologiei, precum și a normelor de traducere și revizie. Combinația de noțiuni lingvistice și juridice elementare se dovedește utilă nu numai traducătorilor. Sunt convins că această publicație reprezintă un instrument de lucru concis, util publicului larg și celui de specialitate.

Răzvan Horațiu Radu
Subsecretar de Stat
Agentul Governamental
pentru
Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Ministerul Afacerilor Externe

Lucrarea s-a născut din necesitatea de a eficientiza traducerea și revizia jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, proiect demarat în ianuarie 2009, ca urmare a protocolului încheiat între Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul European din România. Experiența de peste zece ani în traducerea și revizia acquis-ului comunitar ne-a arătat că, în afara calităților profesionale ale persoanelor implicate și a mijloacelor tehnice performante, calitatea textelor traduse și ritmul în care se efectuează depind în mare măsură de existența unor norme comune pentru traducere și revizie, pe care să le respecte toți cei implicați în proiect.

Laura Vrabie
Direcția Coordonare Traduceri
Institutul European din România

ISBN 978-606-8202-01-3